

**СИНТАКСИЧНА СИНОНІМІЯ ЯК ОДНА З ОСОБЛИВОСТЕЙ
ІДІОСТИЛЮ АВТОРА
(на матеріалі французької художньої прози XX – початку XXI століть)**

Лепетюха А. В.

доктор філологічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
orcid.org/0000-0002-2812-4510
Researcher ID AAF-3137-2019, Scopus ID 57195564871

У цій статті синтаксичні синоніми як одна з характеристик авторського ідіостилю визначено як ко(н)текстуально преференціальні опції, що формуються в континуумі мова → мовлення унаслідок поетапних феноменологічних когнітивних поліоперацій на рівнях первинної та вторинної свідомості: деструкція та реконструювання буття і його структур та категорій → сублінгвістичні схеми → первинні (стрижневі) структури → вторинні редуковані, розширені та кількісно рівнокомпонентні одно- та двобазові синонімічні трансформи. Трансформаційні процеси та первинна структура виявлено шляхом процедури зворотної реконструкції (мовлення → мова). Ідіостиль автора розглянуто як кореляцію різного ступеня індивідуального й колективного когнітивних просторів, що зумовлює вибір та актуалізацію певних синонімічних структур. Виокремлено три типи авторського ідіостилю: 1) дифузний (домінування колективного когнітивного простору над індивідуальним, що виявляється в реалізації типових для певної епохи синонімічних структур); 2) персональний (переважання індивідуального когнітивного простору над колективним, тобто актуалізація граматизованих синонімічних висловлень, притаманних іншій епосі, типових аграматизованих синонімічних структур, характерних для іншої епохи або нехарактерних для описаної епохи, нетипових аграматизованих синонімічних конструкцій. Проаналізовано ідіостиль французьких письменників XX – початку XXI століть на прикладах різних структурно-семантичних типів синонімічних преференціальних опцій (звужених моно- та поліпредикативних конструкцій з дієприкметниковою та дієприслівниковою головними лексемами, безсполучникових умовних структур та розширених предикатами й презентативами синонімічних конструкцій) та доведено співіснування двох феноменів: звуження та розширення у сучасній французькій художній прозі незважаючи на загальну тенденцію економії засобів вираження авторської думки.

Ключові слова: ідіостиль автора, ко(н)текст, одно- та двобазовий трансформ, первинна структура, преференціальна опція, синтаксичний синонім.

**SYNTACTIC SYNONYMY AS ONE OF THE PECULIARITIES OF
AUTHOR'S IDIOSTYLE
(based on French fiction of the XXth – the beginning of the XXIst centuries)**

Lepetiukha A.

doctor of philology, assistant professor,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

In this article the syntactic synonyms as one the characteristics of the author's idiostyle are defined as the co(n)textually preferential options formed in the continuum language → discourse as a result of the phased phenomenological cognitive polyoperations at the levels of primary and secondary consciousness: destruction and reconstruction of being and its structures and categories →

sublinguistic schemes → primary (pivotal) structures → secondary reduced, extended and quantitatively equacomponential one-basis and two-basis synonymic transforms. Transformational processes and the primary structure are revealed by means of the procedure of inverse reconstruction (discourse → language). The author's idiostyle is considered as the correlation of different degree of individual and collective cognitive spaces that conditions the choice and actualization of some synonymic structures. Three types of author's idiostyle are distinguished: 1) diffuse (dominance of the collective cognitive space over the individual one which is revealed through the realization of synonymic structures characteristic to a certain epoch; 2) personal (prevalence of the individual cognitive space over the collective one, that is the actualization of grammaticalized synonymic utterances appropriate for another epoch, of typical agrammaticalized synonymic structures characteristic to another epoch or non-characteristic to the described epoch, of non-typical agrammaticalized synonymic structures. The french writer's idiostyle of the XXth – the beginning of the XXIst centuries is analyzed using the examples of different semantic-structural types of synonymic preferential options (reduced mono- and polypredicative constructions with the participial and gerundial head lexemes, asyndetic conditional structures and extended with the predicates and presentatives synonymic structures) and it is proved the coexistence of two phenomena: reduction and extension in the modern French fiction despite of the general tendency of the economy of means of expression of author's thought.

Key words: *author's idiostyle, co(n)text, one-basis and two-basis transform, preferential option, primary structure, syntactic synonym.*

Вступ. Авторський ідіостиль та реалізовані в мовленні конструкції, зокрема синтаксичні синоніми як одна з ідіостильових рис письменника, є предметом вивчення синтаксичної стилістики (або стилістичного синтаксису), розвиток якої починається в епоху М. В. Ломоносова. Вчений перший вивчає «період», тобто «сполучення простих ідей, складені речення» (Ломоносов 1986: 121), у яких міститься судження, що становить універсальну форму нашого мислення, та описує цю синтаксичну структуру з погляду образотворчих і виразних засобів мови, що входять до неї (Волтерский 1970: 165).

У стилістичному синтаксисі М. В. Ломоносов відводить важливе місце аналізу синонімічних можливостей синтаксису: «Стилістичні функції словорозташування полягають у тому, що при перестановці слів з'являються додаткові смислові відтінки та змінюються експресивні функції того чи іншого члена речення або синтаксичної конструкції», та виділяє «натуральне» і «художнє» розташування слів (Ломоносов 1986: 294).

Сучасні мовознавці трактують синтаксичну стилістику, спираючись на той факт, що кожна синтаксична структура (зовнішня форма) за своєю внутрішньою формою є семантичною та стилістичною (Todorov 1981: 292). Зокрема Г. Я. Солганік визначає синтаксичну стилістику як науку, що «вивчає функціонування, тобто смислове та стилістичне використання синтаксичних одиниць (словосполучень, висловлень, прозової строфи), їхню синоніміку» (Солганік 2013: 11). Д. Е. Розенталь та М. О. Теленкова розглядають стилістичний синтаксис як «вчення про використання синтаксичних конструкцій для стилістичних завдань. До нього входять такі питання, як: синонімія окремих типів простого речення, стилістичні функції порядку слів у реченні, варіанти узгодження присудків, означень, прикладок, синонімія безприменникових і применникових конструкцій, стилістична роль однорідних членів речення, вибір

паралельних конструкцій, стилістичні функції звертань, вставних конструкцій, стилістичне використання різних типів складного речення, синтаксичні фігури тощо» (Розенталь, Теленкова 1985: 468–469).

На думку О. О. Селіванової, «стилістичний синтаксис вивчає функціонування синтаксичних конструкцій у різних функціональних стилях мовлення, їхню стилістичну синонімію (корелативність, варіативність), стилістичні функції членів речення, порядок слів у реченні, варіативність синтаксичних зв'язків між різними членами речення, синтаксичні стилістичні фігури тощо» (Селіванова 2008: 455).

Таким чином, стилістичні можливості синтаксичних одиниць виявляються в їхній здатності виступати експресивно-стилістичними засобами, тобто пов'язаними з досягненням експресивного ефекту, та функціонально-стилістичними, тобто типовими для тієї чи іншої сфери функціонування мови, що беруть участь у створенні певної стилістико-мовленнєвої організації.

Актуальність дослідження полягає у вивченні феномена синтаксичної синонімії з позицій синтаксичної стилістики з урахуванням дихотомії мова → мовлення як однієї з ідіостильових особливостей автора, який актуалізує синонімічні преференціальні опції залежно від притаманного йому типу ідіостилю.

Метою статті є виокремлення типів авторського ідіостилю та аналіз ідіостильових особливостей актуалізації синонімічних моно- та поліпредикативних висловлень французьких письменників ХХ – початку ХХІ століть.

Методи дослідження. У цьому дослідженні використано трансформаційний метод, що дав змогу виявити структурно-семантичні особливості первинних структур та синонімічних трансформів у мові та мовленні; та метод зворотної реконструкцій (від фізичного до афізичного (мовлення → мова)) віртуальних (мовних) трансформаційних процесів з метою побудови синонімічних рядів одно- та двобазових трансформів та ідентифікації первинної синтагми/пропозиції.

Результати та обговорення. Синтаксична синонімія (далі – СС) формується в континуумі мова → мовлення в результаті поетапних феноменологічних когнітивних поліоперацій (психомеханізмів): деструкція та реконструювання буття і його структур та категорій (несвідома діяльність психомеханізмів (первинна свідомість)) → глибинні сублінгвістичні схеми, або «мінімальні одиниці ментальної інформації» (Gineste 2003: 48), у вигляді типових моделей, за зразком яких відтворюються численні мовні знаки (підсвідомий шар вторинної свідомості (усвідомлена діяльність психомеханізмів)) → первинні (стрижневі) синтагми і пропозиції (структури з максимально заповненими синтаксичними позиціями та з певним семантичним значенням) (поверхневий шар вторинної свідомості) → вторинні редуковані, розширені та кількісно рівнокомпонентні (термін автора) синонімічні трансформи (поверхневий шар вторинної свідомості). В основі синтаксичної синонімії лежать «різноманітні комбінаційні можливості порядку слів і частин речення» (Брандес 2004: 238).

Отже, синонімічні конструкції як складні мовно-мовленнєві знаки становлять один з основних аспектів вивчення синтаксичної стилістики, оскільки в процесі кінетизму (руху) думки при феноменологічній побудові віртуального синонімічного ряду здійснюються поетапні трансформаційні операції, результатом яких є створення та можливість вибору мовцем одно- або двобазового (з одним чи кількома термінальними трансформаційними ланцюжками) трансформу-ко(н)текстуально (лінгвістично та/або ситуативно) пертинентної преференціальної опції.

«Класифікація та опис синтаксичних синонімів у французькій мові спирається на протиставлення двох основних різновидів мовлення – інтелектуально-книжного і розмовно-експресивного, що включає як літературно-розмовний, так і просторічний стилі» (Пиотровский 1960: 166). В інтелектуально-книжному типі переважають розгорнуті синтаксичні побудови (моно- та поліпредикативні висловлення (далі – МПВ та ППВ), ускладнені дієприкметниковим або дієприслівниковим зворотами, розширені вербальними, адвербіальними елементами, презентативами, розширені МПВ та ППВ із конверсією (зміною напрямку залучених компонентів), імперсональні структури тощо).

У розмовно-експресивному типі переважно актуалізуються еліптичні синтаксичні одиниці, прономінально розширені синонімічні висловлення, типові (усталені в мовленні та неусталені в мові) та нетипові (неусталені в мові та мовленні) аграматизовані структури тощо.

Актуалізація мовцем певних мовно-мовленнєвих знаків детермінується не тільки лінгвістичними звичками суспільства, але передусім репрезентаціями, індивідуальними когнітивними операціями, креативними здібностями адресанта в ролі спостерігача-інтерпретатора категорій та структур буття. Таким чином, важливими у феноменологічному описі мови є зміст і відношення внутрішнього (універсум у мені) та зовнішнього (універсум поза мною) універсумів. Внутрішній універсум людини – це реальний світ у сприйнятті мовця, його ментальний світ, мова; універсум поза мною автор повідомлення пов'язує зі своїм індивідуальним реальним світом.

Два універсуми передбачають «два типи когнітивно-дискурсивної активності: спостереження та конструювання» (Плотникова 2006: 68-69), тобто пізнання реальної дійсності, унаслідок чого в системі (мові) утворюються прості і складні знаки, що реалізуються у вигляді ко(н)текстуально адекватних преференціальних опцій. Отже, кожен продуцент повідомлення «привласнює інформацію соціальної бази даних індивідуально і реалізує її індивідуально, формуючи основу для інтервербальних контактів» (Минкин 1998: 23).

Схематично процес індивідуально-авторського формування та актуалізації мовно-мовленнєвих знаків, зокрема синонімічних конструкцій, можна представити у вигляді триному:

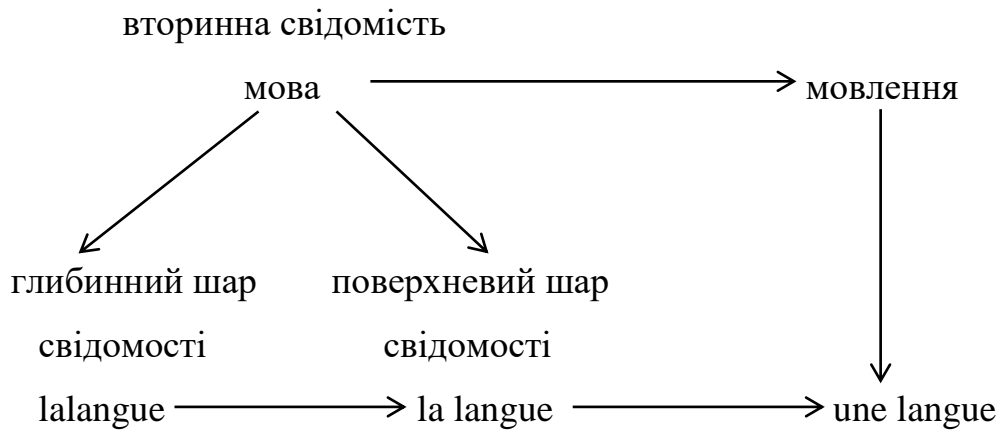

Рис. 1. Трином формування та реалізації мовно-мовленнєвих знаків-ідіостильових особливостей автора

Перший компонент *lalangue* (термін Ж. Лакана (1966: 251)) визначається лінгвістом як «матерія підсвідомого» (глибинного шару вторинної свідомості), що дозволяє здобути знання про світ, які містяться в поверхневому шарі вторинної свідомості. На основі сублінгвістичних схем в ньому створюються прості та складні мовні знаки, що узагальнюють ці знання (другий складник триному *la langue*). Водночас *la langue* формує авторське бачення світу слів і уявлень. Третій елемент поетапної побудови та актуалізації мовно-мовленнєвих знаків (*une langue*) становить реалізовані преференціальні опції, результат індивідуально-авторської діяльності кожного продуцента інформації «відповідно до його бачення реальності, його когнітивних та реляційних здібностей» (Obreja 2011: 18).

Отже, перехід від другого етапу (*la langue*) усвідомленої діяльності психомеханізмів з феноменологічного реконструювання буття та його структур і категорій до фінального етапу (*une langue*) являє собою перетворення колективного знання в індивідуальне, що визначає особливості авторського ідіостилу.

У сучасній лінгвістиці існує три напрями вивчення ідіостилу письменника: функціонально-стилістичний, функціонально-домінантний і когнітивний. Представники першого напрямку визначають ідіостиль як «систему змістових і формальних лінгвістичних характеристик, притаманних творам певного автора, що робить унікальним утілений у цих творах авторський засіб мовного вираження» (Самарская 2016: 38; Фокина, Лукьянова, Широкова 2014: 69 та ін.) або як «результат відбору на рівні словесного вираження, тобто на завершальному етапі творчості» (Долинин 1985: 189). Згідно з І. Р. Гальперінім, стиль письменника можна вивчати тільки через аналіз його мови. Найважливішими аспектами індивідуального стилю письменника мовознавець уважає ритм, мелодію, взаємовідношення мови автора і мови героїв твору, а також систему певних засобів вираження та їхній взаємозв'язок зі стилістично немаркованими мовними одиницями (Гальперин 1981: 12). На думку М. М. Кожини, Л. Р. Дуслаєвої та В. О. Салимовського ідіостиль включає всі мовні та позамовні стилетвірні та текстотвірні фактори художнього тексту; перші є основою,

а другі – передумовою його створення. Вираження ідіостилю відбувається за допомогою позамовних і внутрішньомовних засобів, до яких належить система поза- і внутрішньотекстових референтних відношень (Кожина, Дуслаева, Салимовский 2008: 121). Деякі вчені використовують функціонально-домінантний підхід до опису ідіостилю (С. Т. Золян, О. Б. Складенко, Ю. Н. Тинянов та ін.). Уперше терміни «функція» і «домінанта» запропонував Ю. Н. Тинянов, який уважав, що вони взаємодіють тільки в системі, до того ж ті елементи, що не входять до домінанти, деформуються. Функцію дослідник визначає як «співвіднесеність кожного елемента літературного твору як системи з іншим і, таким чином, зі всією системою» (Тинянов 1977: 272). Домінанта, на його думку, – це «висунутість групи елементів» (там само: 277). С. Т. Золян розглядає домінанту як «фактор тексту і характеристику стилю, що змінюють звичайні функціональні відношення між елементами тексту і одиницями мови» (Золян 1991: 139). О. Б. Складенко підкреслює, що домінанта є стрижневим принципом створення художнього тексту, який визначає ідіостиль автора з огляду на обраний ним мовленнєвий жанр (Складенко 2013: 2).

Представники когнітивного напряму вивчення авторських ідіостильових особливостей вважають, що «письменник як мовна особистість утворює суб'єктивний, індивідуальний шлях відчуття та пізнання світу, який народжується в глибинах творчої свідомості» (Варяница, Фабрика 2014: 96). За Н. С. Болотновою, ідіостиль є системою асоціативно-сміслових полів, які характеризують когнітивний рівень мовної особистості (Болотнова 2007: 62). В. А. Пищальникова тлумачить ідіостиль як цілісну систему, що виникає внаслідок застосування своєрідних принципів відбору, комбінування і мотивованого використання елементів мови (Пищальникова 1992: 20–21). У процесі створення художнього тексту автор прагне втілити свої особистісні смисли та зафіксувати їх у його межах за допомогою засобів національної мови: «реальні речі та їхні відношення слугують мотивом мисленнєвого процесу, поштовхом для нього, а результатом є фіксація особистісного смислу в мовних одиницях» (там само: 19). На погляд В. В. Булацької та О. В. Гулевич, ідіостиль – актуалізація письменницької мовної особистості у власному стилі викладення, що представлений індивідуальним сполученням текстових екстра- й інтралінгвістичних параметрів, які ґрунтуються на відповідному типі референтних відношень. Останні, зі свого боку, являють собою мотиваційну основу створення художнього тексту і репрезентативний базис уособлення в ньому авторського задуму (Булацька, Гулевич 2014: 51). Г. К. Байзакова визначає ідіостиль як структуру залежностей, що виявляють у своєму розвитку індивідуальний «код іносказання» творчої особистості, який значною мірою заданий генетично і залежить від способу мислення певної особистості (Байзакова 2011: 163).

Аналіз МПВ та ППВ із СС французьких письменників ХХ – початку ХХІ століть дозволив зробити висновок, що ідіостиль автора становить кореляцію різного ступеня індивідуального й колективного когнітивних просторів, що виявляється у виборі та актуалізації граматизованих структур, притаманних певній стадії еволюції мови, та типових і нетипових аграматизованих конструкцій,

семантико-синтаксичні, функціональні характеристики та частотність зустрічальності яких визначає індивідуально-авторські особливості побудови дискурсивних формацій.

У цій статті виділяємо такі типи авторського ідіостилу: 1) дифузний ідіостиль, при якому колективний когнітивний простір превалює над індивідуальним та що полягає в реалізації типових для певної епохи різноманітних синонімічних структур; 2) персональний ідіостиль, при якому індивідуальний когнітивний простір домінує над колективним та який виявляється в актуалізації: а) граматизованих синонімічних висловлень, притаманних іншій епосі; б) типових аграматизованих синонімічних структур, які характеризують іншу епоху або не характерні для епохи, що описується; в) нетипових аграматизованих синонімічних конструкцій; на тлі лінгвотипологічних тенденцій певного етапу розвитку мови.

Проведене дослідження показало, що більшості письменників сучасної французької художньої прози притаманний дифузний індивідуальний стиль із різною частотністю використання синонімічних структур, притаманних початку, середині, кінцю ХХ – початку ХХІ століть (наприклад, представники початку ХХ століття Ж. Жіоно та А. Жід реалізують розширені дієсловом *être* конструкції, що не трапляються в постмодерністській літературі):

(1) *J'ai été longtemps à écouter le son de la terre* (Giono 1973: 29).

(2) *Oiseau bleu, tu es battant de l'aile sur cette extrême roche escarpée* (Gide 1971: 186).

У прикладі (1) однобазового розширеного трансформу автор імплікує первинну пропозицію *j'ai longtemps écouté le son de la terre*, акцентуючи новий ко(н)текстуальний референт (десемантизоване дієслово *être*), що позначає тривалість стану, а не просто описує ситуацію, констатує певний факт (як у стрижневій (первинній) структурі). Первинна зворотно реконструйована пропозиція однобазового трансформу (2) така: *tu bats de l'aile sur cette extrême roche escarpée*. Письменник використовує новий фокалізований ко(н)текстуальний референт, розширювач-предикат *être* з метою підкреслити тривалий стан ознаки думки, яку він персоніфікує, порівнюючи її із птахом.

Звужені МПВ, ускладнені дієприкметниковим або дієприслівниковим зворотами, найчастіше вживають письменники кінця ХХ – початку ХХІ століть (К. Жак, Е. Сендер, Б. Вербер та ін.):

(3) *Rachel roulait en appuyant à fond sur les pédales* (Sender 2012: 95).

(4) *L'expertise achevée, aucun doute ne subsista: on avait modifié le cadastre à tort, et attribué à Coptos de riches terres à Karnak* (Jacq 1994: 119).

(5) *Considérant que l'affaire est entendue, cette dernière sort de son sac à dos un grappin qu'elle lance pour permettre leur sortie de la caverne* (Werber 2014: 185).

Усі виділені компоненти наведених конструкцій являють собою компресовані преференціальні опції-одно- та двобазові трансформи віртуальних стрижневих пропозицій. Зворотно реконструйований синонімічний ряд фінального дієприслівникового звороту першого висловлення із семантичним значенням одночасності подій є таким: *et appuyait à fond sur les pédales* → *en appuyant à fond sur les pédales*; дієприкметникова структура прикладу (4) становить

двобазовий трансформ із семантичним значенням послідовності подій підрядної первинної пропозиції з референтно детермінованим в ко(н)тексті актантом: *quand/lorsque les scribes eurent achevé l'expertise* → *quand/lorsque l'expertise eut été achevée par les scribes* → *quand/lorsque l'expertise eut été achevée* → *l'expertise achevée*; синонімічний ряд останньої ініціальної причинної дієприкметникової конструкції має такий вигляд: *comme elle considère que* → *considérant que*.

Компресовані умовні безсполучникові ППВ та підрядні частини ППВ переважно актуалізуються письменниками другої половини ХХ століття (Л. Гарделем, Ж. Жапризо та ін.):

(6) *N'était le désordre d'esprit dans lequel je me trouvais, ces précautions de petit dur m'eussent semblé comiques* (Japrisot 1980: 169).

(7) *Quiconque lui aurait expliqué que ces attaques de neurasthénie sont fréquentes chez ceux qui cherchent le salut dans l'action (...), aurait reçu son poing dans la gueule* (Gardel 1980: 82).

Підрядна частина ППВ (6) із кондиціоналом минулого часу є однобазовим трансформом умовної стрижневої пропозиції *si ce n'était pas le désordre d'esprit dans lequel je me trouvais* з ініціально-медіальною інтеріоризацією компонентів (*si* та *pas*). Синонімічне підрядне висловлення ППВ (7) у кондиціоналі минулого часу також становить однобазовий трансформ умовної первинної пропозиції *si quiconque lui aurait expliqué*.

Персональний ідіостиль першого типу виявлено в письменників ХХІ століття, які вживають типові для творів першої половини – середини ХХ століття конструкції, наприклад, велику кількість розширених презентативами сполучникових ППВ актуалізують як Ж. Жіоно, А. Камю та ін., так і Е. Сендер та ін., незважаючи на загальну тенденцію звуження синонімічних конструкцій, що спостерігається в сучасній французькій художній прозі:

(8) *C'est la colère ou bien c'est la grande peine qui me tord dans ses douleurs* (Giono 1973: 131).

(9) *C'est à peu près à cette époque, en tout cas, que mes concitoyens commencèrent à s'inquiéter* (Camus 1983: 21)

(10) *C'était exactement ce qu'il s'était produit* (Sender 2012: 67).

Подані розширені презентативами *c'est...que/qui* ППВ з ко(н)текстуально фокалізованими номінальним, адвербіальним та прономінальним референтами являють собою однобазові трансформи монопредикативних первинних пропозицій: *la colère ou bien la grande peine me tord dans ses douleurs, à peu près à cette époque, en tout cas, mes concitoyens commencèrent à s'inquiéter, exactement cela/ça s'était produit*. При виявленні та аналізі персонального ідіостилу другого та третього типів треба враховувати той факт, що в сучасній світовій художній прозі спостерігається широке використання типових та нетипових аграматизованих конструкцій. З цього приводу О. А. Покровська зазначає, що в постмодерністській літературі «ускладнені складні речення будуються на основі асоціативних, але не логічних зв'язків, граматичні зв'язки найчастіше взагалі не пропрацьовані, підрядні можуть не мати їхніх головних частин, а за вказівним

словом у головному може не слідувати підрядне, про яке воно сигналізує» (Покровская 2001, 382).

Персональний ідіостиль другого типу виражається в актуалізації типових аграматизованих синонімічних МПВ та ППВ, притаманних іншій епосі або не характерних для описаної епохи, у творах таких авторів, як Ф. Бегбедер, А. Будар та ін.:

(11) ...*voilà-t-y qu'Alice me cueillait, m'ouvrait la gueule et m'aspergeait de citron* (Beigbeder 1997: 81).

Такі конструкції, розширені презентативом *voilà que* та особовим займенником у, який становить скорочений у просторіччі фонетично помилковий варіант займенника *il*, трапляються, переважно, у творах письменників XVIII століття. Первинна структура прикладу (11) зазнає двобазової трансформації: *Alice me cueillait* → *voilà qu'Alice me cueillait* (розширення «нефокалізувальним презентативом» (термін автора), виділювачем усього висловлення, що не специфікує окремого референта) → *voilà-t-y qu'Alice me cueillait* (розширення займенником з інверсією презентатива). Актуалізація інверсивної подвійно розширеної синонімічної конструкції ускладнює реципієнтові інтерпретацію повідомлення, оскільки стрижнева пропозиція характеризується семантичним значенням констатації факту, тоді як обидва синонімічні трансформи є конклюдивними висловленнями, що реалізуються згідно з певною комунікативною інтенцією автора.

(12) *Quand j'ai eu bien entravé la coupure quelques années plus tard, ça ne m'a pas tant torturé...* (Boudard 1995: 72)

Синонімічні конструкції з вербальним розширенням у вигляді надскладного минулого часу більш притаманні письменникам XVIII – XIX та початку XX століть. У творах кінця минулого століття вони практично не актуалізуються. Такі преференціальні опції також є однобазовими трансформами первинної пропозиції зі складним минулим часом (у нашому випадку *quand j'ai bien entravé la coupure quelques années plus tard*). Третій тип персонального ідіостилу виявляється переважно в актуалізації нетипових аграматизованих еліптичних конструкцій (Сан-Антоніо, С. Бекетт та ін.):

(13) *Du tout! égosille Achille* (San-Antonio 1982: 71).

(14) *Je* (Beckett 1980: 9).

У фінальній нетиповій аграматизованій частині МПВ (13) *égosille Achille* імплікується займенник *se*, що є порушенням мовної норми, тому що предикат *égosiller* не вживається в непрономінальній формі. Синонімічний ряд цієї конструкції такий: *Achille s'égosille* → *s'égosille Achille* → *égosille Achille*.

Віртуальна первинна структура нетипового аграматизованого МПВ (14) зворотно реконструюється завдяки дистантному ко(н)тексту та має такий вигляд: *je suis la toute dernière personne*.

Висновки. Отже, систему формування та реалізації синтаксичних конструкцій, зокрема синтаксичних синонімів як однієї з особливостей ідіостилу автора, умовно можна представити так: почуттєве сприйняття видимих фактів → сукупність репрезентацій → прості та складні мовні знаки підсвідомого та

поверхневого рівнів вторинної свідомості → прості та складні мовно-мовленнєві знаки з різноманітними ко(н)текстуальними значеннями. Лінгвотипологічні риси певної стадії розвитку та функціонування мови не є детермінантним фактором у створенні ідіостилю письменників, оскільки індивідуальні сприйняття об'єктів і фактів реальності та когнітивні поліоперації реконструкції буття та його структур і категорій дають змогу автору обрати той чи інший мовний знак з метою його реалізації в мовленні у вигляді ко(н)текстуально преференціальної опції.

Список літератури

- Байзакова Г. К. Идиостиль творчества О. Сулейменова. *Шәкәрім атындағы СМУ ХАБАРШЫСЫ*. 2011. № 2 (54). С. 163–166.
- Болотнова Н. С. Филологический анализ текста. Москва : «Наука», 2007. 520 с.
- Брандес М. П. Стилистика текста. Теоретический курс. Москва : «Прогресс-Традиция» ; «ИНФРА-М», 2004. 416 с.
- Булацкая В. В., Гулевич Е. В. Идиостиль как авторский почерк. *Филологические науки*. 2014. № 23 (1). С. 51–54.
- Варяница А. И., Фабрика Ю. А. Идиостиль автора художественного текста и фразовая номинация. *Университетские чтения*. 2014. Ч. 6. С. 96–102.
- Волтерский В. П. Стилистическое учение М. В. Ломоносова и теория трёх стилей. Москва : «Издание Московского университета», 1970. 212 с.
- Гальперин И. Р. Стилистика. Москва : «Высшая школа», 1981. 334 с.
- Долинин К. А. Интерпретация текста. Москва : «Просвещение», 1985. 288 с.
- Золян С. Т. Семантика и структура поэтического текста. Ереван : Ереванский государственный университет, 1991. 311 с.
- Кожина М. Н., Дуслаева Л. Р., Салимовский В. А. Стилистика русского языка. Москва : «Флинта» ; «Наука», 2008. 464 с.
- Ломоносов М. В. Краткое руководство к красноречию : избранная проза. Москва : «Советская Россия», 1986. 327 с.
- Минкин Л. М. Аспекты синтезированной теории прагматики. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 1998. Т. 1. № 1. С. 20–24.
- Пиотровский Р. Г. Очерки по стилистике французского языка. Морфология и синтаксис. Ленинград : «Государственное учебно-педагогическое издательство министерства просвещения РСФСР», 1960. 224 с.
- Пищальникова В. А. Проблема идиостиля. Психолінгвістический аспект. Барнаул : «Изд-во Алтайск. ун-та», 1992. 73 с.
- Плотникова С. Н. Когнитивно-дискурсивная деятельность : наблюдение и конструирование. *Studia Linguistica Cognita. Язык и познание : методологические проблемы и перспективы*. 2006. Вып. 1. С. 66–81.
- Покровская Е. А. Русский синтаксис в XX веке : лингвокультурологический анализ. Ростов н/Д : «Изд-во Ростовского ун-та», 2001. 436 с.
- Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. Справочник лингвистических терминов. Москва : «Просвещение», 1985. 400 с.
- Самарская Т. Б. Языковые средства создания идиостиля. *Научный журнал КубГАУ*. 2016. № 116 (02). С. 38–47.
- Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми. Полтава : «Довкілля-К», 2008. 712 с.
- Скляренко О. Б. Жанрово-стилістична домінанта оповідань Інгеборг Брахманн : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2013. 20 с.
- Солганик Г. Я. Синтаксическая стилистика. Москва : «Издательство ЛКИ», 2013. 232 с.
- Тынянов Ю. Н. Поэтика. История литературы. Кино. Москва : «Наука», 1977. 573 с.

- Фокина В. Н., Лукьянова А. В., Широкова М. Е. Анализ подходов к установлению критериев построения индивидуального лексического профиля с целью определения авторства текстов. *Социология образования*. 2014. № 12. С. 67–87.
- Beigbeder, F. *L'amour dure trois ans*. Paris : Éditions Bernard Grasset, 1997. 195 p.
- Beckett, S. *Compagnie*. Paris : Éditions de Minuit, 1980. 24 p.
- Boudard, A. *Mourir d'enfance*. Paris : Robert Laffont, 1995. 209 p.
- Camus, A. *La Peste*. Paris : Éditions Gallimard, 1983. 288 p.
- Gardel, L. *Fort Saganne*. Paris : Éditions du Seuil, 1980. 318 p.
- Gide, A. *Les Nourritures terrestres*. Paris : Éditions Gallimard, 1971. 256 p.
- Gineste, M.-D. De la phrase à la proposition sémantique : un point de vue de la psychologie cognitive du langage. *L'information grammaticale*. 2003. n° 98. P. 48–51.
- Giono, J. *Le serpent d'étoiles*. Paris : Éditions Bernard Grasset, 1973. 176 p.
- Jacq, Ch. *La justice du vizir*. Paris : Librairie Plon, 1994. 379 p.
- Japrisot, S. *La dame dans l'auto avec des lunettes et un fusil*. Paris: Éditions Denoël, 1980. 318p.
- Lacan, J. *Fonction et champ de la parole et du langage*. *Écrits*. Paris : Édition du Seuil, 1966. P. 237–322.
- Obreja, C. L'imaginaire linguistique des éditorialistes. De la créativité dans le langage. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2011. n° 8. P. 15–29.
- San-Antonio Bouge ton pied que je voie la mer. Paris : Éditions Fleuve noir, 1982. 224 p.
- Sender, E. *Le sang des dauphins noirs*. Paris : Éditions XO, 2012. 412 p.
- Todorov, T. *Michail Bachtine. Le principe dialogique. Suivi des Écrits du cercle de Bakhtine*. Paris : Éditions du Seuil, 1981. 318 p.
- Werber, B. *La Voix de la Terre. Troisième humanité*. Paris : Albin Michel et Bernard Werber, 2014. 674 p.

References

- Bajzakova, G. K. (2011). Idiostil' tvorcestva O. Sulejmenova [Idiostyle of O. Suleimenov's works]. *Шәкәрім атындағы СМУ ХАБАРШЫСЫ*, 2 (54), 163–166 [in Russian].
- Bolotnova, N. S. (2007). Filologicheskij analiz teksta [Philological analysis of the text]. Moscow : «Nauka» [in Russian].
- Brandes, M. P. (2004). Stilistika teksta. Teoreticheskij kurs [Stylistics of the text. Theoretical course]. Moscow : «Progress-Tradiciya» ; «INFRA-M» [in Russian].
- Bulackaya, V. V., Gulevich, E. V. (2014). Idiostil' kak avtorskij pocherk [Idiostyle as author's handwriting]. *Filologicheskie nauki – Philological sciences*, 23 (1), 51–54 [in Russian].
- Varyanica, A. I., Fabrika, Y. A. (2014). Idiostil' avtora hudozhestvennogo teksta i frazovaya nominaciya [Idiostyle of the author of a literary text and a phrase nomination]. *Universitetskie chteniya – University readings*, 6, 96–102 [in Russian].
- Volterskij, V. P. (1970). Stilisticheskoe uchenie M. V. Lomonosova i teoriya tryoh stilej [Stylistic doctrine of M. V. Lomonosov and the theory of three styles]. Moscow: «Izдание Moskovskogo universiteta» [in Russian].
- Gal'perin, I. R. (1981). Stilistika [Stylistics]. Moscow : «Vysshaya shkola» [in Russian].
- Dolinin, K. A. (1985). Interpretaciya teksta [Interpretation of the text]. Moscow : «Prosveshchenie» [in Russian].
- Zolyan, S. T. (1991). Semantika i struktura poeticheskogo teksta [Semantics and structure of poetic text]. Erevan : Erevanskij gosudarstvennyj universitet [in Russian].
- Kozhina, M. N., Duslaeva, L. R., Salimovskij, V. A. (2008). Stilistika russkogo yazyka [Stylistics of the Russian language.]. Moscow : «Flinta» ; «Nauka» [in Russian].
- Lomonosov, M. V. (1986). *Kratkoe rukovodstvo k krasnorechiju : izbrannaya proza* [A quick guide to eloquence : selected prose]. Moscow : «Sovetskaya Rossiya» [in Russian].
- Minkin, L. M. (1998). Aspekty sintezirovannoj teorii pragmatiki [Aspects of the synthesized theory of pragmatics]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Seriya Filolohiia – Bulletin of the Kiev National Linguistic University. Series Philology*, 1, 1, 20–24 [in Russian].

- Piotrovskij, R. G. (1960). Oчерки po stilistike francuzskogo yazyka. Morfologiya i sintaksis [Essays on the stylistics of the French language. Morphology and syntax]. Leningrad : «Gosudarstvennoe uchebno-pedagogicheskoe izdatel'stvo ministerstva prosveshcheniya RSFSR» [in Russian].
- Pishchal'nikova, V. A. (1992). Problema idiostilya. Psiholingvisticheskiy aspekt [The problem of idiostyle. Psycholinguistic aspect.]. Barnaul : «Izd-vo Altajsk. un-ta» [in Russian].
- Plotnikova, S. N. (2006). Kognitivno-diskursivnaya deyatel'nost' : nablyudenie i konstruirovaniye [Cognitive-discursive activity : observation and construction]. *Studia Linguistica Cognita. Yazyk i poznanie : metodologicheskie problemy i perspektivy – Studia Linguistica Cognita. Language and Cognition : Methodological Problems and Perspectives* 1, 66–81 [in Russian].
- Pokrovskaya, E. A. (2001). Russkiy sintaksis v XX veke : lingvokul'turologicheskij analiz [Russian syntax in the twentieth century : linguocultural analysis]. Rostov n/D : «Izd-vo Rostovskogo un-ta».
- Rozental', D. E., Telenkova, M. A. (1985). Spravochnik lingvisticheskikh terminov [Reference book of linguistic terms]. Moscow : «Prosveshchenie» [in Russian].
- Samarskaya, T. B. (2016). Yazykovye sredstva sozdaniya idiostilya [Language tools for creating idiostyle]. *Nauchnyy zhurnal KubGAU – Scientific journal of KubSAU*, 116 (02), 38–47 [in Russian].
- Selivanova, O. O. (2008). Suchasna linhvistyka : napriamy ta problemy [Modern linguistics : approaches and problems]. Poltava : Dovkillia-K [in Ukrainian].
- Skliarenko, O. B. (2013). Zhanrovo-stylistychna dominanta opovidan Inheborh Brakhmann. Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk [Genre-stylistic dominant of Ingeborg Brahmman's stories, Abstr. Dr. Philol. sci. diss.]. Kyiv [in Ukrainian].
- Solganik, G. Y. (2013). Sintaksicheskaya stilistika [Syntactic stylistics]. Moscow : «Izdatel'stvo LKI» [in Russian].
- Tynyanov, Y. N. (1977). Poetika. Istoriya literatury. Kino. [Poetics. History of literature. Movies]. Moscow : «Nauka» [in Russian].
- Fokina, V. N., Luk'yanova, A. V., Shirokova, M. E. (2014). Analiz podhodov k ustanovleniyu kriteriev postroeniya individual'nogo leksicheskogo profilya s cel'yu opredeleniya avtorstva tekstov [Analysis of approaches to establishing criteria for constructing an individual lexical profile in order to determine the authorship of texts]. *Sociologiya obrazovaniya – Sociology of education*, 12, 67–87.
- Beigbeder, F. (1997). Love lasts three years. Paris : Éditions Bernard Grasset [in French].
- Beckett, S. (1980). Company. Paris : Éditions de Minuit [in French].
- Boudard, A. (1995). To die of childhood. Paris : Robert Laffont [in French].
- Camus, A. (1983). The Plague. Paris : Éditions Gallimard [in French].
- Gardel, L. (1980). Fort Saganne. Paris : Éditions du Seuil [in French].
- Gide, A. (1971). Earth Foods. Paris : Éditions Gallimard [in French].
- Gineste, M.-D. (2003). From the sentence to the semantic proposition : a point of view of the cognitive psychology of language. *Grammatical information*, 98, 48–51 [in French].
- Giono, J. (1973). The star serpent. Paris : Éditions Bernard Grasset [in French].
- Jacq, Ch. (1994). The justice of the vizier. Paris : Librairie Plon [in French].
- Japrisot, S. (1980). The lady in the car with glasses and a gun. Paris : Éditions Denoël [in French].
- Lacan, J. (1966). Function and field of speech and language. *Writings*, 237–322 [in French].
- Obreja, C. (2011). The linguistic imaginary of editorial writers. Creativity in the language. *Romanian Journal for Multidimensional Education*, 8, 15–29 [in French].
- San-Antonio (1982). Move your foot so I can see the sea. Paris : Éditions Fleuve noir [in French].
- Sender, E. (2012). The blood of black dolphins. Paris : Éditions XO [in French].
- Todorov, T. (1981). Michail Bachtin. The dialogic principle. Bakhtin Circle Writings Follow-up Michail Bachtine. Paris : Éditions du Seuil [in French].
- Werber, B. (2014). The Voice of the Earth. Third humanity. Paris : Albin Michel et Bernard Werber [in French].

Стаття надійшла до редакції 17.02.2021 р.